

НАУЧНОИЗСЛЕДОВАТЕЛСКИ ПЛАН ЗА 2017 – 2019 Г. НА ИНСТИТУТА ЗА БЪЛГАРСКИ ЕЗИК „ПРОФ. ЛЮБОМИР АНДРЕЙЧИН“

I. Тема на проекта: **Езикова култура и езикова политика**

Секция за съвременен български език

Срок: 2015 – 2017

Вид на проекта: колективен

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р К. Чаралозова

Участници: доц. д-р Р. Станчева, доц. д-р К. Чаралозова, доц. д-р Т. Александрова, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Н. Паскалев, гл. ас. д-р Ил. Кунева, ас. Л. Микова, Ж. Златева

Анотация: Целите на проекта са свързани със системното изследване на българския книжовен език и подпомагането на неговото пълноценно функциониране като средство за общуване във всички социални слоеве. Задачите на проекта включват пълно и всеобхватно описание на книжовноезиковите норми и тяхната кодификация, както и повишаване на езиковата и комуникативната компетентност на носителите на българския език. Проектът изцяло се вписва в приоритетната област в изследванията на Института за български език „Езикова култура“.

Съвременна правописна практика

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: доц. д-р К. Чаралозова

Участници: доц. д-р Р. Станчева, доц. д-р К. Чаралозова, доц. д-р Т. Александрова, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Н. Паскалев, гл. ас. д-р Ил. Кунева, ас. Л. Микова, Ж. Златева

Форма на представяне на резултатите: електронна база данни за езикови справки чрез интернет справочник, научни и научноприложни публикации, езикови справки по телефона и по електронната поща, отговори на писма, езикови експертизи.

II. Тема на проекта: **Нормативна граматика на съвременния български език**

Секция за съвременен български език

Вид на проекта: колективен

Срок: 1 юли 2016 г. – 30 юни 2019 г.

Финансиране: бюджетна субсидия, ФНИ

Ръководител: доц. д-р Р. Станчева

Участници: доц. д-р Р. Станчева, доц. д-р Т. Александрова, доц. д-р К. Чаралозова, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Н. Паскалев, гл. ас. д-р Ил. Кунева, ас. Л. Микова, Ж. Златева; извънщатен сътрудник: проф. д-р В. Малджиева, проф. д-р Й. Тишева (СУ „Св. Климент Охридски“), доц. д-р Кр. Алексова СУ („Св. Климент Охридски“), гл. ас. д-р Ив. Янков (Институт за икономически изследвания към БАН), гл. ас. д-р Б. Гюров (Институт за икономически изследвания към БАН)

Анотация: Изследователските усилия са съсредоточени в две основни посоки – описателна и прескриптивна, което предполага и два етапа (части) на предлагания проект.

Първият етап предвижда описание на граматичната система на съвременния български език, което е решено като компендиум с много входове. Във връзка с това формалната страна на езика (морфология и синтаксис) се описва самостоятелно и независимо от функцията (семантиката). Набелязаните две части на описанието – формално и по семантични категории – ще бъдат обвързани в система от препратки, за да се осигури „вход“ според търсената информация и „преход“ от едната към другата част на описанието (както от формата към значението, така и от

значението към формата). Системата от препратки ще включва и „изход – вход“ към явленията, които са набелязани като проблемни от гледна точка на нормативността. Ще бъдат открити случаите, при които се проявява динамичният характер на нормата: *конкуренция* между кодифицирана и некодифицирана граматична норма (напр. при редица случаи на съгласуване); *граматична синонимия* (например при т.нар. синтактична синонимия) и на *граматична дублетност* (например в рамките различни именни и глаголни парадигми). Проектът изцяло се вписва в приоритетната област в изследванията на Института за български език „Теоретични езиковедски изследвания“. За успешната реализация на проекта – особено на неговия втори етап, свързан с анализ на проблемните случаи в нормативния комплекс на СБКЕ, особено полезно ще бъде изследването на обществените нагласи и ценностните ориентации към съвременния български книжовен език като ярък символ на националната идентичност, както и към конкретни явления от граматичната норма. Подобно изследване е от ключово значение за езиковата политика и особено за кодификацията на книжовните норми в съвременната дигиталната ера. То е изключително важно за поддържането на официалния стандартен език в състояние на гъвкава стабилност като условие за ефективна комуникация. Ще се проследи одобрението/неодобрението към евентуални промени в кодифицираните норми с оглед синхронизирането им с вътрешноезикови развойни процеси с устойчива манифестация в устната реч; ще се проучат нагласите на рецепцията на кодификацията с оглед оптимизирането на метаезика ѝ. Ще бъдат приложени качествени и количествени методи, както и техники, релевантни за изследването на езиковите нагласи. Предвижданият комплексен подход е с интердисциплинарен характер. Резултатите от изследването ще намерят приложение при актуализирането на академичния правописен речник като основен нормативен документ, регулиращ официалната комуникация, както и при разработването на нормативна граматика на българския език. Проектът има значителен потенциал за трансфер на знания в полето на лингвистиката и на всички социални науки, които изследват проблемите на комуникацията, обществените ценностни нагласи и въпросите на националната идентичност. Проектът се вписва в приоритетната област в изследванията на Института за български език „Езикова култура“.

Нормативна граматика на съвременния български език

Срок: 1 юли 2016 г. – 30 юни 2019 г.

Ръководител: доц. д-р Р. Станчева

Участници: доц. д-р Р. Станчева, доц. д-р Т. Александрова, доц. д-р К. Чаралозова, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Н. Паскалев, гл. ас. д-р Ил. Кунева, ас. Л. Микова, Ж. Златева; извънщатен сътрудник: проф. д-р В. Малджиева

Изследване на обществените нагласи и ценностните ориентации към съвременния български книжовен език като фактор при кодификацията на нормите му

Срок: 2017 – 2018

Финансиране: Фонд „Научни изследвания“

Ръководител: доц. д-р Р. Станчева

Участници: доц. д-р Р. Станчева, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Ил. Кунева, ас. Л. Микова, Ж. Златева; извънщатни сътрудници: проф. д-р Й. Тишева (СУ „Св. Климент Охридски“), доц. д-р Кр. Алексова (СУ „Св. Климент Охридски“), гл. ас. д-р Ив. Янков (Институт за икономически изследвания към БАН), гл. ас. д-р Б. Гюров (Институт за икономически изследвания към БАН)

Форма на представяне на резултатите: описателна граматика – електронна версия; публикации.

III. Тема на проекта: **Речник на българския език**

Секция за българска лексикология и лексикография

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: проф. д-р Д. Благоева

Участници: проф. д-р Д. Благоева, проф. д-р С. Колковска, гл. ас. д-р Цв. Георгиева, гл. ас. д-р Н. Костова, гл. ас. д-р Ат. Атанасова, гл. ас. д-р В. Сумрова, ас. В. Занев, ас. Д. Колев; извънщатен сътрудник: проф. д.ф.н. Лилия Крумова-Цветкова

Анотация: Цел на проекта е разработването на многотомното издание „Речник на българския език“. Речникът е най-мощният проект в българската тълковна лексикография и има за задача да представи максимално пълно лексикалното богатство на българския език в неговото стилистично и функционално разнообразие (книжовна лексика, диалектна лексика, регистрирана в публикуваното народно творчество, терминологична лексика от различни научни области). В издадените досега 15 тома (до буква Р включително) са разработени общо 120 000 заглавни думи. Хронологичната рамка на лексикографското описание включва периода от първата четвърт на XIX в. до наши дни. Речникът отразява динамиката в българското словно богатство – наред с лексиката от съвременния активен речников състав се включва и остаряла и остаряваща лексика, както и лексика, навлязла в езика в най-ново време. Широко се отразява и фразеологичното богатство на езика. При работата върху Речника се използват методите на съвременната тълковна лексикография, както и някои методи на корпусната лексикография. Трудът се разработва въз основа на актуализирана лексикографска концепция, представена в първия том на второто допълнено и преработено издание (2001 г.). С предлаганата многостранна информация за семантичните, граматичните, стилистичните и функционалните особености на думите, за техния фразеологичен потенциал, етимология и пр., Речникът е ценен справочник за много широк кръг ползватели. Създаването на Речника представлява принос в изучаването и съхраняването на лексикалното богатство на българския език като неотменна част от българското културно наследство и една от най-ярките прояви на българската национална идентичност. Във връзка с това целта на проекта е в съответствие с направлението „Културноисторическо наследство“ на Националната стратегия за развитие на научните изследвания до 2020 г. Проектът се отнася към приоритетната област в изследванията на Института за български език „Академични речници на българския език“.

Форма на представяне на резултатите: поредни токове на „Речник на българския език“.

IV. Тема на проекта: **Теоретични и лексикографски аспекти в проучването на съвременната българска лексика**

Секция за българска лексикология и лексикография

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия, БАН – ЕБР с Полската АН, Чешката АН, Словашката АН, Програма за подпомагане на младите учени – БАН

Ръководител: проф. д-р С. Колковска

Участници: проф. д-р С. Колковска, проф. д-р Д. Благоева, проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Цв. Георгиева, гл. ас. д-р Н. Костова, гл. ас. д-р Ат. Атанасова, гл. ас. д-р В. Сумрова, ас. Д. Колев, гл. ас. д-р В. Стойкова

Анотация: Проектът има за основна задача системното проучване на актуалното състояние на лексикалното богатство на българския език в теоретичен и научноприложен план. Цел при разработването на проекта е да се открият както националноспецифичните черти, така и общите особености на българската лексика в сравнение с лексиката на други европейски езици (в

частност славянските), което обогатява знанията за българския език в контекста на европейското езиково и културно пространство. Разработват се редица въпроси, отнасящи се до българската неология. Една от важните задачи на проекта е и проучването на особеностите на различни жанрове речници: неологични, тълковни, двуезични, като особено внимание се отделя на проблемите на неографията, които са особено актуални поради това, че все още не са изяснени редица свързани с тях теоретични и методологически въпроси (оптимална микро- и макроструктура, извличане на словници и др.). Специално внимание се отделя на създаването на разработки, насочени към оптимално прилагане на компютърните и в частност – на корпусно базираните методи в лексикографията. Особено важна е и задачата за разработването на методологически проблеми, свързани със създаването и разширяването на новите типове лексикални ресурси за българския език. Научноприложната част на проекта е насочена към създаване на речници от различни жанрове (тълковни, неологични, двуезични), на словници за двуезични речници, както и към разширяване на вече създадените в Института за български език лексикални електронни ресурси за българския език, предоставени за свободен достъп чрез лексикалните ресурси „Инфолекс“ (<http://ibl.bas.bg/infolex/>) и чрез сайта „Неолекс“ (<http://ibl.bas.bg/neolex/>). При изпълнението на задачите по проекта се използват утвърдените в лексикологията подходи (структурно-семантичен и когнитивен), а при изпълнението на задачите, свързани със създаването на речници и обогатяването на лексикалните ресурси – корпусно базираните методи. Проектът се отнася към приоритетните области в изследванията на Института за български език „Академични речници на българския език“ и „Електронни езикови ресурси и програми за тяхната обработка“.

Съвременни лексикални ресурси за българската и чешката неология – теоретични и научноприложни аспекти

Проект по ЕБР с партньор Института по славистика – Чешка АН

Срок: 2017 – 2019

Ръководител: проф. д-р С. Колковска

Участници от българска страна: проф. д-р С. Колковска, проф. д-р Д. Благоева, гл. ас. д-р Цв. Георгиева, гл. ас. д-р Н. Костова, гл. ас. д-р Ат. Атанасова, гл. ас. д-р В. Сумрова, ас. Д. Колев

Българско-полски лексикални паралели

Проект по ЕБР с партньор Института по славистика – Полска АН

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: проф. д-р Д. Благоева

Участници от българска страна: проф. д-р Д. Благоева, проф. д-р Св. Коева – СКЛ, проф. д-р С. Колковска

Българско-словашки речник (том трети)

Проект по ЕБР с партньор Славистичния институт „Ян Станислав“ – Словашка АН

Срок: 2015 – 2017

Изпълнител от българска страна: гл. ас. д-р Н. Костова

Компютърни лексикографски подходи, използвани за словашки и български речници и справочни издания

Проект по ЕБР с партньор Института за езикознание „Л. Щур“ – Словашка АН.

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: гл. ас. д-р В. Стойкова

Участници от българска страна: гл. ас. д-р В. Стойкова, гл. ас. д-р Ек. Петкова (СТТ)

Корпусно базирани подходи в българската неография (теоретични и научноприложни аспекти)
Проект по Програма за подпомагане на младите учени в БАН
Срок: 20.05.2016 г. – 20.07.2017 г.
Научен ръководител: проф. д-р Сия Колковска
Изпълнител: гл. ас. д-р Атанаска Атанасова

Неологизационни явления в българската и чешката лексика и тяхното лексикографско описание (неологизми в областта на спорта)
Проект по Програма за подпомагане на младите учени в БАН
Срок: 20.05.2016 г. – 20.07.2017 г.
Научен ръководител: проф. д-р Диана Благоева
Изпълнител: ас. Димитър Колев

Форма на представяне на резултатите: студии и статии, словник за българско-чужд двуезичен речник, Българско-словашки речник, лексикални бази данни (неологизми, фразеологизми, синоними, антоними), студии и статии.

V. Тема на проекта: **Семантични ресурси и програми за обработка на езика (БулНет и ФреймНет)**

Секция по компютърна лингвистика

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия, БАН – ЕБР с Румънската академия, Програма за подпомагане на младите учени – БАН, Фонд „Научни изследвания“

Ръководител: проф. д-р Св. Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р М. Тодорова, д-р Ив. Стоянова, ас. В. Стефанова, Б. Ризов, Д. Христов, М. Ялъмов

Анотация: Основна цел на проекта е обогатяване на семантичните мрежи – Българската лексикално-семантична мрежа БулНет и Българския ФреймНет – с нови семантични релации. Семантичните мрежи се използват за организиране на семантично лингвистично знание и предоставят ефективен и интегриран достъп до свързани данни. Структурата на семантичните мрежи позволява добавяне на нови релации (включително раздробяване на вече кодирани релации) от различен тип. Свойствата на релациите произтичат от универсалността на отношението между същности, събития и свойства, а правилното им дефиниране и пълното им и непротиворечиво представяне е предпоставка за правилно изразяване на семантиката в релационна структура, каквата е семантичната мрежа. Основите насоки на проекта включват: съотнасяне на български лексикални единици към семантичната структура и релационната организация на семантичните мрежи УърдНет и ФреймНет; еднозначно формулиране на нови семантични релации и организирането им в единна семантична мрежа; описание на концептуални фреймове, представящи съчетаемостта между множествата от семантични класове и семантични релации, и формулиране на техните свойства и взаимозависимостите помежду им. Създаването на непротиворечив модел за комплексно представяне на семантичното знание има общо теоретично значение, а неговото приложение – голямо значение за успешното разработване на езикови ресурси и компютърни модели за обработка на естествения език на семантично равнище. Резултатите от проекта включват както теоретични изследвания в областта на лексикалния състав и граматичната структура на българския език, така и приложение в няколко основни направления: разширено търсене и извличане на информация, съобразена с профила на потребителите; автоматично резюмиране на документи за нуждите на

администрацията, медиите и библиотеките; автоматична категоризация на документи към различни тематични области и др. Работата по проекта е интердисциплинарна и съчетава научни области като анализ на семантичната и синтактичната структура на съвременния български език и разработване на компютърни програми за оптимизиране на лингвистичната работа и за реална обработка на естествения език. Проектът обединява множество разнообразни приложения с обществена и културна значимост и с практическа насоченост. Разработваните по проекта лексикално-семантични мрежи и програми за тяхната обработка се разпространяват посредством централните МЕТА-СПОДЕЛЯНЕ, част от МЕТА-НЕТ – мрежа за върхови постижения, в която членуват близо 70 изследователски центъра от 34 страни (<http://metashare.ibl.bas.bg>). Проектът се вписва в две от приоритетните за Института за български език области: „Теоретични езиковедски изследвания“ и „Електронни езикови ресурси и програми за тяхната обработка“.

Семантични ресурси и програми за обработка на езика (БулНет и ФреймНет)

Срок: 2017 – 2019

Ръководител: проф. д-р Св. Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р М. Тодорова, д-р Ив. Стоянова, ас. В. Стефанова, Б. Ризов, Д. Христов, М. Ялъмов

Обогатени бази от знания за български и румънски

Проект по ЕБР с Института за изследване на изкуствения интелект към Румънската академия.

Срок: 2015 – 2017

Ръководител от българска страна: гл. ас. д-р Св. Лесева

Участници от българска страна: проф. Св. Коева, гл. ас. д-р С. Лесева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, Б. Ризов, гл. ас. д-р М. Тодорова, д-р Ив. Стоянова

Семантична класификация на прилагателните в Българския уърднет

Проект по Програма за подпомагане на младите учени в БАН

Срок: 20.05.2016 г. – 20.07.2017 г.

Научен ръководител: гл. ас. д-р Цветана Димитрова

Изпълнител: ас. Валентина Стефанова

Семантична мрежа с широк спектър от семантични релации

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: договор с Фонд „Научни изследвания“

Ръководител от българска страна: проф. д-р Св. Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р М. Тодорова, д-р Ив. Стоянова, ас. В. Стефанова, Б. Ризов, Д. Христов, М. Ялъмов; извънщатен сътрудник: проф. д-р Тинко Тинчев (СУ „Св. Климент Охридски“)

Автоматичният превод на Механизма за свързване на Европа за Председателството на Съвета на Европа

Срок: 01.09.2017 – 31.08.2018

Финансиране: Механизъм за свързване на Европа

Ръководител от българска страна: проф. д-р Св. Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р М. Тодорова, ас. В. Стефанова, Д. Христов, М. Ялъмов; извънщатни сътрудници: проф. д-р Тинко Тинчев (СУ „Св. Климент Охридски“), Димитър Георгиев (СУ „Св. Климент Охридски“), д-р Анелия Белогай, Емил Стоянов, Лъчезар Джаков.

Форма на представяне на резултатите: разширяване на обема на Българския уърднет и Българския ФреймНет; пълен достъп до БулНет в интернет; достъп до други езикови ресурси в интернет; студии и статии, представящи теоретичната работа и практическото приложение на създадените ресурси и програми за обработка на езика; анализи, спецификации, бази данни за специализирани тематични области; обучителни материали.

VI. Тема на проекта: **Българският национален корпус**

Секция по компютърна лингвистика

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: проф. д-р Св. Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р М. Тодорова, д-р Ив. Стоянова, Б. Ризов, Д. Христов, М. Ялъмов, ас. В. Стефанова

Анотация: Целите на проекта са насочени към по-нататъшно увеличаване на обема на Българския национален корпус (БНК), повишаване на неговата представителност и балансираност и разширяване на възможностите за достъп до него. Чрез изпълнението на тези цели ще се осигури по-ефективното използване на БНК като база за извършване на разнообразни лингвистични изследвания и за лексикографско описание на актуалното състояние на българския език. За нуждите на по-нататъшното разширяване на БНК (включително и на паралелните многоезикови корпуси в него) ще продължи автоматичното идентифициране и събиране на подходящи документи от интернет. Важна насока в усъвършенстването на БНК ще бъде и доизграждането на таксономично организиран класификационен модел за описание на документите в корпуса, който ще позволи включване на нови категории текстове и лесна реорганизация. Във връзка с лингвистичната анотация на БНК ще продължи работата по автоматичното аотиране на документите в него. За да се осигури оптимално лексикографско приложение на БНК, се предвижда подбор на корпусни единици, които ще бъдат използвани в системата за търсене за лексикографски цели (<http://search.dcl.bas.bg>), а също така и подобряване на възможностите за извличане на специализирани едноезикови и многоезикови корпуси. Работата върху разширяването на корпуса и достъпа до него обединява различни научни направления като лингвистика и компютърна лингвистика, лексикография и корпусна лингвистика и др. и води до високи и ефективни интердисциплинарни научни постижения. Създаващите се по проекта и въз основа на резултатите от проекта електронни ресурси и приложения стоят в основата на социалноориентирани софтуерни решения и технологични продукти – автоматично резюмиране на големи по обем документи за нуждите на администрацията, медиите и библиотеките, автоматично търсене на съответните документи в дадена област, интелигентни програми, подпомагащи преводачите и др. Проектът участва в две от приоритетните за Института за български език области: „Теоретични езиковедски изследвания“ и „Електронни езикови ресурси и програми за тяхната обработка“.

Форма на представяне на резултатите: усъвършенствана система за търсене в Българския национален корпус; речник на съставните лексикални единици; усъвършенствана система за откриване на неологизми; усъвършенствана система за извличане на цитати; студии и статии, представящи теоретични изследвания и работата по изграждането на корпуса и неговите приложения.

VII. Тема на проекта: Българско ръкописно наследство от Средновековието и новото време (издания на писмени паметници и изследвания)

Секция за история на българския език

Вид на проекта: колективен

Срок: 2015 – 2017

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р Я. Милтенов

Участници: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева, доц. д-р Ив. Карачорова, доц. д-р Я. Милтенов, доц. д-р Г. Митринов, доц. д-р В. Мичева, ас. М. Абаджиева

Анотация: Проектът е фокусиран върху целенасоченото и системно проучване и обнародване на важни писмени паметници от историческото развитие на българския език през вековете чрез всички разнообразни съвременни средства за съхраняване и популяризиране на писменото наследство (фототипни и наборни възпроизвеждания, дигитализация, публично електронно експониране, критически или дипломатически издания и изследвания). Той се вписва в традиционните задачи на палеославистиката и българистиката – възстановяване на диахронията на българския език като славянски, балкански и европейски по съхранените езикови паметници и документи от епохата на Средновековието, Възраждането и Новото време (старите глаголически и кирилски ръкописи, новобългарската книжнина, епиграфски материал, бележките на книжовниците). Основната цел е да се проследи как се е развивал българският език през вековете на графико-фонетично, морфо-синтактично и лексико-семантично равнище. Към това се добавят особено актуални иновативни подходи – текстологичен, етнолингвистичен, антропологичен, семиотичен, културологичен. Проектът защитава специфичния изследователски профил на историците на българския език от СИБЕ, чийто патрон е чл.-кор. проф. Кирил Мирчев, и е принос към изследването на българската културна и национална идентичност в контекста на културното многообразие на Европа. Натрупването на лингвистична информация от самите ръкописни паметници е в основата на научната дисциплина история на българския език. Проектът се вписва в приоритетната област „Извори за историята на българския език“ за изследванията в Института за български език.

Езикът на епиграфските паметници от българското гробище в квартал Ферикьой, Истанбул

Срок: 2015 – 2017

Изпълнител: доц. д-р Г. Митринов

Езикът на апокрифите

Срок: 2015 – 2017

Изпълнител: доц. д-р Я. Милтенов

Диастратичното вариране в речника на стария български и на стария румънски език

Проект, договор по ЕБР с Института за лингвистика към Румънската академия

Срок: 2017 – 2019

Ръководител: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова

Участници: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева, доц. д-р Ив. Карачорова, доц. д-р Я. Милтенов, доц. д-р Г. Митринов, доц. д-р В. Мичева, ас. М. Абаджиева

Форма на представяне на резултатите: научни статии и студии.

VIII. Тема на проекта: Електронни езикови ресурси от оригинални творби на българското Средновековие

Секция за история на българския език

Вид на проекта: колективен

Срок: 2015 – 2017

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководители: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева

Участници: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева, доц. д-р Ив. Карачорова, доц. д-р Я. Милтенов, доц. д-р Г. Митринов, доц. д-р В. Мичева, ас. М. Абаджиева

Анотация: В епохата на Средновековието наред с преводната се създава и внушително количество оригинална старобългарска книжнина. Освен отдавна известните в науката творби на Климент Охридски, Йоан Екзарх, Черноризец Храбър, Константин Преславски и т.н., в последните десетилетия изключително с усилията на български учени бяха открити голямо количество оригинални химнографски произведения, много от които, вплетени в акростих, носят имената на своите автори. Макар оригиналните творби да са подчинени на специфичните средновековни разбирания за авторство, в тях е закодиран реален лингвистичен материал, който не е зависим от конкретни чуждоезикови образци. В този смисъл тези творби са първостепенен източник за историята на българския език. Голяма част от тях обаче, с някои малко на брой изключения, досега не са били подлагани на езикова обработка и изследване, тъй като вниманието е било насочено към археографски, литературно-исторически или издателски проблеми, а те създават възможност да се проследят историческите промени в развитието на българския език на всяко едно езиково равнище. Преобладаващата част от оригиналните творби не са били лексикографирани изобщо в славистичната традиция. Настоящият проект си поставя за основна цел да постави началото на системно и съответстващо на съвременните изисквания изследване на оригинални творби от различни жанрове и от различни периоди на българската езикова диахрония в изпълнение на следните конкретни задачи: 1. Да се обогати и обнови Архивът на СИБЕ чрез въвеждане на електронен формат за съхранение на текстове и да се създаде Електронен архив на оригиналните творби на Българското средновековие. 2. Да се разработи методология за извличане на лексикална информация, която да послужи за създаването на специализирани лексикални бази от данни в мрежова зависимост помежду им, като по този начин се съпоставят както различни диахронни срезове или различни жанрове, така и лексика от различни лексико-семантични групи и подгрупи. В същото време истинска история на българското словно богатство може да се напише само ако се изследва битуването на лексемите в различни диахронни срезове до съвременната епоха. 3. Да се натрупа емпиричен материал от оригиналното творчество на книжовниците, което да даде възможност да се пристъпи към фундаментални теоретични разработки за създаване на академична „Българска историческа лексикология“, каквато до момента не съществува. Проектът се вписва в приоритетната област „Езиковото културноисторическо наследство на българите“ в научните изследвания, осъществявани в Института за български език.

Електронни езикови ресурси от оригинални творби на Българското средновековие

Срок: 2015 – 2017

Ръководители: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева

Участници: проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева, доц. д-р Я. Милтенов, доц. д-р Г. Митринов, ас. М. Абаджиева

Електронно издание на оригиналните произведения на Патриарх Евтимий и лексикографски проучвания върху текстовете

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: доц. д-р Ив. Карачорова

Участници: доц. д-р Ив. Карачорова, проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова, проф. д-р Е. Мирчева,

доц. д-р Г. Митринов, доц. д-р В. Мичева, ас. М. Абаджиева

Форма на представяне на резултатите: електронни бази от данни, научни студии и статии.

IX. Тема на проекта: Етнолингвистични теоретични и приложни изследвания. Картината на света в българския език и в съпоставка с други езици

Секция за етнолингвистика

Вид на проекта: колективен

Срок: 2015–2018

Финансиране: бюджетна субсидия, БАН – ЕБР със Словашка АН

Ръководител: доц. д-р М. Китанова

Участници: доц. д-р М. Витанова, доц. д-р М. Китанова, доц. д-р П. Легурска, гл. ас. д-р Й. Кирилова, гл. ас. д-р К. Мичева-Пейчева, гл. ас. д-р Н. Николова, доц. д-р В. Мичева (СИБЕ)

Анотация: Целта на проекта е да помогне за утвърждаването на националната идентичност като част от културното многообразие в Европа. Задачата на проекта е развитието на етнолингвистичната лексикография, създаването на електронни бази от данни (архиви и библиографии), разработването на теоретични и приложни изследвания. Задачата по създаване на етнолингвистични лексикографски продукти отговаря на мисията на Института за български език „Проф. Любомир Андрейчин“ да работи в областта на културноисторическото наследство. Теоретичните проучвания са свързани с изследването на ключови концепти от българската култура и език (дом, семейство, труд, ум, глупост, свобода), включително в съпоставка с други езици. Целта на тези изследвания е въз основа на данни от различни източници (синхронни, диахронни и анкетни материали) да се очертаят стереотипите на българина и езиковоспецифичните лексикализации на понятия, свързани с националния бит и култура. Изследват се също бинарните противопоставяния, езикът на българския фолклор и българската художествена литература, особеностите на българската антропонимия. Научните изследвания имат интердисциплинарен характер, в тях се използват различни методи: когнитивен, диахронен, синхронен, сравнителен, съпоставителен и др. Проектът е интересен и полезен за висшите учебни заведения при обучението на филолози, етнологии, антрополози и др. Основните задачи на проекта са в съответствие с Националната стратегия за развитие на научните изследвания до 2020 г., в която се поставя акцент върху културноисторическото наследство. Сред приоритетите в научните изследвания, осъществявани в Института за български език, проектът се вписва в приоритетната област „Езиковото културноисторическо наследство на българите“.

Модел на съпоставително изследване на фрагменти от народната култура на българи и словаци

Проект по ЕБР с партньор Славистичен институт „Ян Станислав“ – Словашка АН

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: доц. д-р М. Китанова

Участници: доц. д-р М. Китанова, доц. д-р П. Легурска, гл. ас. д-р Й. Кирилова, гл. ас. д-р К. Мичева-Пейчева

Етнолингвистичен речник на българската народна медицина

Ръководител: доц. д-р Марияна Витанова

Срок: април 2016 г. – април 2018 г.

Участници: доц. д-р М. Витанова, гл. ас. д-р К. Мичева-Пейчева, доц. д-р В. Мичева (СИБЕ), гл. ас. д-р Й. Кирилова, гл. ас. д-р Н. Николова

Музикалният свят на българина в лексикалната система на българските диалекти (етнокултурни аспекти)

Срок: 2016 – 2018

Ръководител: доц. д-р М. Витанова

Участници: доц. д-р М. Витанова, гл. ас. д-р К. Мичева-Пейчева; извънщатен сътрудник: проф. д-р Горица Найденова (Институт за изследване на изкуствата – БАН)

Форма на представяне на резултатите: уводна част и речник на българската народна медицина; уводна част и речник на диалектната лексика, свързана с музика; статии, студии, монографии.

X. Тема на проекта: **Етнокултура и национален комуникативен стил**

Секция за етнолингвистика

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р Н. Павлова

Участници: доц. д-р Н. Павлова, доц. д-р М. Китанова, проф. д.ф.н. Мариана Георгиева

Анотация: Проектът е насочен към изследване на националния вербален комуникативен стил, който може да се определи като съвкупност от исторически установени и закрепени от традицията особености на използване на езика, характерни за носителите на дадена лингвокултура. Най-важният екстралингвистичен фактор, който формира комуникативния стил, е типът култура и нейните най-важни параметри. Особеностите на културата са тези, които подтикват носителите ѝ да излагат мислите си отчетливо, без двусмисленост, да бъдат лаконични или многословни, свободно да проявяват емоции или да ги сдържат, строго да спазват дистанцията в общуването или да я пренебрегват и т.н. Това, което е характерно за една култура, често е неприемливо за друга. Точно затова известните максими на Грайс, формуирани за индивидуалистични и тясно контекстни култури, както и правилата на вежливост на Дж. Лич **не могат** да бъдат приложени в същата степен към колективистки и широко контекстни култури като българската или други славянски или балкански култури, доколкото този тип култури предопределят други комуникативни особености, формиращи друг комуникативен стил. Точно затова е интересно да се потърсят не толкова универсалните черти на комуникативното поведение, а да се систематизират и обобщят националнокултурните особености на комуникацията чрез параметрите на националния комуникативен стил, което е важно, както в теоретичен, така и в практически план. Проектът включва и изследване върху агресията като лингвокултурен феномен, чиято етнокултурна специфика е представена в образите на езиковото съзнание и особеностите на комуникативното поведение на езиковата общност и може да бъде проследена чрез тяхното изучаване. Родовото понятие *вербална агресия* включва различни езикови факти, които в рамките на речевото взаимодействие представляват престъпване на нормите и нарушаване на диалога. Те дават възможност за самоутвърждаване и придобиване на власт от страна на говорещия и участват във формирането на социални и лингвистични идеологии и на речеви практики. Изследването предвижда регистриране и анализ на девалоризиращи и презрителни термини, на вербални средства, противоречащи на институционалните и ситуативните норми на комуникацията с цел нанасяне на вреда на комуникативната позиция и самооценката на другия човек. Работата си поставя за цел да идентифицира лексико-граматичните структури, функциониращи като маркери на агресия и най-вече да изясни причините за техния избор като речева тактика. Темата се вписва в приоритетната област на изследвания на Института за български език „Теоретични езиковедски изследвания“.

Културни сценарии и речево поведение

Срок: 2017 – 2019

Ръководител: доц. д-р Н. Павлова

Участници: доц. д-р Н. Павлова, доц. д-р М. Китанова

От закачката до оскърблението – дискурсивен анализ на обидните думи в конфликтногенни сценарии

Срок: 2017 – 2019

Изпълнител: доц. д-р Н. Павлова

Метаезик и пунктуация

Срок: юни 2017 – юни 2019

Изпълнител: проф. д.ф.н Мариана Георгиева

Форма на представяне на резултатите: монография, сборник със студии.

XI. Тема на проекта: Съпоставително-типологични и граматични аспекти на лексикалните и граматичните изследвания в родствени и неродствени езици

Секция за етнолингвистика

Вид на проекта: колективен

Срок: 2016 – 2018

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р П. Легурска

Участници: доц. д-р П. Легурска, гл. ас. д-р Иво Панчев (СОСЕ), гл. ас. д-р Н. Паскалев (ССБЕ)

Съпоставително-типологичните изследвания на лексиката и граматиката са съществен аспект от проблематиката на Института за български език и съответстват на приоритетите му за периода 2014 – 2020 г. Представянето на общи и частни въпроси на граматичната и лексикалната система на българския език в съпоставка с други езици спомага за очертаването на типологичните особености на българския език като славянски, балкански и европейски език и съдейства за утвърждаването на националната му идентичност като част от езиковото и културното многообразие на Европа. Изследват се теоретични и практически аспекти на съпоставителната граматика и лексикология (особености на словоредата в българския и руския език; теорията на лексикалните функции и прилагането ѝ при изучаване на съчетаемостта в съпоставителен план на българския и руския език, както и семантико-прагматични аспекти на индиректните речеви актове в българския и френския език). Изследването има теоретико-приложен характер и намира реализация както при обучението по роден и чужд език, така и при подготовката на специалисти във висши учебни заведения, преводачи, лексикографи и др. Проектът се вписва в приоритетната област „Теоретични езиковедски изследвания“ на научните изследвания, осъществявани в Института за български език.

Проблеми на общността и разликите при двуезични изследвания – граматика и лексика

Срок: 2016 – 2018

Ръководител: доц. д-р Палмира Легурска

Участници: доц. д-р П. Легурска, гл. ас. д-р Иво Панчев (СОСЕ), гл. ас. д-р Н. Паскалев (ССБЕ)

Форма на представяне на резултатите: студии, сборник със статии и студии.

ХІІ. Тема на проекта: **Диалектни атласи**

Секция за българска диалектология и лингвистична география

Вид на проекта: колективен

Срок: 2017 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия, ЕБР с институти от славянските страни

Ръководител: доц. д-р Л. Антонова-Василева

Участници: доц. д-р Л. Антонова-Василева, доц. д-р Сл. Керемидчиева, доц. д-р Л. Василева, доц. д-р А. Кочева-Лефеджиева, гл. ас. д-р Ил. Гаравалова, гл. ас. д-р М. Котева, ас. д-р К. Ушева, доц. д-р Хр. Дейкова (СБЕ)

Анотация: Проектът цели представянето в лингвогеографски аспект на диалектните особености на българския език в съпоставка с останалите езици в Европа. Чрез лингвогеографския метод се чертаят карти, решени в историко-сравнителен и синхронно-типологичен аспект, с които се изясняват въпросите за корените на езиковото единство и последвалото го диалектно членение, както и въпросите за контактите между славянските езици, балканските езици и други езици в Европа. В резултат от работата по проекта се създават лингвогеографски трудове, които са конкретно свързани с проучването и съхраняването на езиковото и културното наследство на Европа и на славянските страни. Създават се масиви от лингвистични карти на названия на езикови реалии, които са характерни за културата на европейските и славянските народи и отразяват тяхното историческо развитие, общите елементи и специфичните черти на самобитността. Това допринася за създаването на възможности за разширяване на контактите в културния и обществен живот и на хоризонтите на образованието. Проектът има значение не само за приобщаването на българските учени към европейското изследователско пространство, но и за евроинтеграцията на България в областта на науката и духовната култура. Българският колектив предоставя материал за българските говори, изготвя справки за диалектните особености на явленията и за етимологията на думите, работи по създаването на карти и цели томове. Проектът се включва в приоритетните области на Института за български език „Езиково културноисторическо наследство на българите“ и „Теоретични езиковедски изследвания“.

Европейски лингвистичен атлас

Проект с партньор Института за лингвистика „Йоргу Йордан – Ал. Росети“ към Румънската академия

Срок: 2017 – 2019

Ръководител: доц. д-р Л. Антонова-Василева

Участници: доц. д-р Л. Антонова-Василева, доц. д-р А. Кочева-Лефеджиева, гл. ас. д-р Ил. Гаравалова

Общославянски лингвистичен атлас

Проект с партньори – институтите, участващи в колективния проект за ОЛА от всички славянски страни.

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: доц. д-р Сл. Керемидчиева

Участници: доц. д-р Сл. Керемидчиева, доц. д-р Л. Василева, гл. ас. д-р М. Котева, ас. д-р К. Ушева; доц. д-р Хр. Дейкова (СБЕ)

Форма на представяне на резултатите: лингвогеографски карти и публикации с българските материали, както и с резултати от съпоставителните изследвания.

XIII. Тема на проекта: **Изследване на българските диалекти на различни езикови равнища**

Секция за българска диалектология и лингвистична география

Вид на проекта: колективен

Срок: 2016 – 2019

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р Сл. Керемидчиева

Участници: доц. д-р Сл. Керемидчиева, доц. д-р Л. Антонова-Василева, доц. д-р Л. Василева, доц. д-р А. Кочева-Лефеджиева, гл. ас. д-р Ил. Гаравалова, гл. ас. д-р М. Котева, ас. д-р К. Ушева.

Анотация: Проектът си поставя за цел проучването на българските говори от цялата територия на българския езиков континуум – включително извън държавните граници, както и на българския език на различни езикови равнища: фонетика, морфология, лексика и др., а и във връзка с останалите езици в Европа на диалектно и социолингвистично равнище. Прилагат се описателният, диахронният, синхронният, съпоставителният, социолингвистичният, статистическият и др. методи наред с от модерни подходи за събиране, обработка, съхранение, представяне и визуализация на материала. Наблюденията върху съвременното състояние на диалектите включват разработването на проблема за туширането на контрастните диалектизми, езиковата конвергенция и функционирането на съвременните мезолекти. Проектът се включва в приоритетните области на изследванията на Института за български език „Езиково културноисторическо наследство на българите“ и „Теоретични езиковедски изследвания“.

Български диалектен речник

Срок: 2016 – 2018

Ръководител: доц. д-р Сл. Керемидчиева

Участници: доц. д-р Сл. Керемидчиева, доц. д-р Л. Антонова-Василева, доц. д-р Л. Василева, доц. д-р А. Кочева-Лефеджиева, гл. ас. д-р Ил. Гаравалова, гл. ас. д-р М. Котева, ас. д-р К. Ушева.

Изследване на българските говори от географската област Македония – Република Албания, Република Косово и Северна Гърция

Срок: 2017 – 2019

Изпълнител: доц. д-р Л. Антонова-Василева

Форма на представяне на резултатите: научни публикации – студии, статии; речникови статии; база данни.

XIV. Тема на проекта: **Български етимологичен речник**

Секция за българска етимология

Срок: 2017 – 2019

Вид на проекта: колективен

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: доц. д-р Хр. Дейкова

Участници: доц. д-р Хр. Дейкова, гл. ас. д-р Симеон Стефанов, ас. Кр. Фучеджиева, М. Гарова

Анотация: „Българският етимологичен речник“ е единственото по рода си у нас фундаментално научно изследване на произхода на българската лексика от всички краища на българското езиково землище. В него се изяснява домашният или чуждоезиковият произход на широки пластове от речниковия състав на българския език, като се разкриват връзките на българския език и българския народ с други езици и народи – славянски, балкански, индоевропейски и неиндоевропейски, от най-древни времена до днес. Чрез етимологичните изследвания на българския език се хвърля светлина с езикови средства върху генезиса на българския народ,

върху неговата материална и духовна култура през вековете и върху историята му. Голяма част от думите, включени в „Българския етимологичен речник“, получават етимологично обяснение за първи път, при друга част се правят поправки и допълнения на съществуващи етимологии. Така българската етимология има своя принос за сегашния разцвет на етимологичните проучвания в общославянски, европейски и световен мащаб и допринася за високите научни постижения в тази област. Целите и резултатите от научноизследователската дейност по проекта са пряко свързани с изучаването и съхраняването на българското културноисторическо наследство. „Българският етимологичен речник“ има както фундаментално научно, така и научноприложно значение и се ползва от много други хуманитарни научни направления, от различни образователни и културни институции. Подобни трудове допринасят за разширяване и обогатяване на хуманитарното знание (в частност знанието за родния български език и за българския народ), което е от безспорно значение за поддържане на образователния потенциал във висшите ни училища и за повишаване на качеството на висшето образование. Многотомният лексикографски труд се разработва в рамките на една от приоритетните научноизследователски области на Института за български език – „Академични речници на българския език“.

Форма на представяне на резултатите: поредни томове/свезки от „Български етимологичен речник“.

XV. Тема на проекта: Топонимията на Западна България – свидетелства за национална идентичност

Секция „Приложна ономастика“

Вид на проекта: колективен

Срок: 2014 – 2017

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководител: проф. д-р А. Чолева-Димитрова

Участници: проф. д-р А. Чолева-Димитрова, гл. ас. д-р М. Влахова, гл. ас. д-р Н. Данчева, Кр. Коилов, Кр. Петрова

Анотация: Основна цел на проекта е да се съхрани топонимията като част от българското културноисторическо наследство. Конкретната изследователска задача е свързана с обобщаване на топонимните данни и разглеждане на принципите и моделите на топонимната номинация. Богатият топонимен материал от тази част на България предоставя безценни исторически свидетелства за националната ни идентичност. Сравнителният анализ на езиковите данни от микротопонимията (между отделните околии на северната и южната част на Западна България) ще позволи да се направят важни изводи за стратиграфията на имената – да се определят ономастичният фон и отделните топонимни пластове, както и да се направят изводи за относителната старинност на названията и за етногенезиса на българския народ. Едновременно с ономастичните изследвания ще продължи изграждането на научноприложния информационно-технологичен продукт „Електронна база данни на българската топонимия“. През първия етап на проекта беше положено началото на изграждане на електронната база данни, която включва имена на местности, селища и водни обекти от бившите околии на територията на България в нейните съвременни граници. Тя съдържа приблизително 70 000 географски названия от Западна и Южна България. По-нататъшното разширяване на базата предполага включването на нови топоними (общо 100 000), както и продължаването на започнатите през първия етап дейности: проучване на етимологията на географските имена; анализиране, редактиране и систематизиране на информацията: определяне на семантичната мотивация за назоваване на даден географски обект; техническа обработка на микротопонимите; връзка на базата данни с Google Earth. Проектът се включва в приоритетните области на Института за български език „Теоретични

езиковедски изследвания“ и „Езиково културноисторическо наследство на българите“.

Топонимията на Западна България – свидетелства за национална идентичност

Срок: 2014 – 2017

Ръководител: проф. д-р А. Чолева-Димитрова

Участници: проф. д-р А. Чолева-Димитрова, гл. ас. д-р М. Влахова, гл. ас. д-р Н. Данчева, Кр. Петрова

Влияние на съвременните демографски процеси върху топонимията в Пловдивския регион

Проект по Програма за подпомагане на младите учени в БАН

Срок: 20.05.2016 г. – 20.07.2017 г.

Научен ръководител: гл. ас. д-р Мая Влахова-Ангелова

Изпълнител: Кр. Коилов

Форма на представяне на резултатите: теоретични студии и статии за българските топоними, база данни на български топоними, свързана с Google Earth.

XVI. Тема на проекта: **Език. Личност. Общество**

Секция за общо и съпоставително езикознание

Срок: 2015 – 2018

Вид на проекта: колективен

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководители: проф. д.ф.н. М. Стаменов, доц. д-р Св. Питкевич

Участници: проф. д.ф.н. М. Стаменов, доц. д-р Св. Питкевич, доц. д-р А. Пачев, гл. ас. д-р И. Панчев.

Анотация: Темата „Език. Личност. Общество“ е планирана с оглед разработването на основни проблеми в областта на теоретичното езикознание, които са от съществено значение за изследването на българския език на съвременно равнище. Основната нейна цел е да се идентифицират и изследват проблеми на езиковата теория и практика, които могат да създадат адекватна рамка за лингвистичните изследвания в България, тъй като Секцията по общо и съпоставително езикознание е единственото научно звено в България, което се занимава с фундаментални изследвания в областта на езикознанието у нас. От това произтичат и основните задачи, които се поставят при реализацията на темата – да разширява на модерна теоретична основа хоризонта на изследването на българския език и на връзките му с родствени и неродствени езици. Методологията на изследването е с оглед на съвременните парадигми в езикознанието, както и с оглед на разработките и тенденциите в такива области като лингвистичната семантика и прагматика, философията на езика, психолингвистиката и социолингвистиката. Очакваните резултати се заключават в приобщаването към най-новите насоки на научно търсене, както и в създаване на адекватна теоретична рамка за реализация на емпирични езиковедски изследвания и анализи у нас. Проектът се стреми към повишаване на качеството на знанията в общото и теоретичното езикознание и към интегриране в европейското изследователско пространство с оглед на използването на съвременна методология. Специално внимание се обръща на синергията между разгръщането на фундаментални изследвания и на такива, ориентирани към запазване и обогатяване на националното културно наследство. Темата е планирана с оглед на приоритетната област на изследвания на Института за български език „Теоретични езиковедски изследвания“.

Паралелните светове на езика

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: проф. д.ф.н. Максим Стаменов

Изпълнители: проф. д.ф.н. Максим Стаменов, доц. д-р Ангел Пачев, доц. д-р Светлана Питкевич, гл. ас. д-р Иво Панчев

Граматика, съзнание, етнолингвистика

Срок 2016 – 2018

Ръководител: доц. д-р Светлана Питкевич

Изпълнители: проф. д.ф.н. Максим Стаменов, доц. д-р Ангел Пачев, доц. д-р Светлана Питкевич

Форма на представяне на резултатите: монографии, студии и статии.

XVII. Тема на проекта: ***Терминологична практика***

Секция за терминология и терминография

Срок: 2016 – 2018

Вид на проекта: колективен

Финансиране: бюджетна субсидия

Ръководители: гл. ас. д-р Ек. Петкова, чл.-кор. проф. д.ф.н. М. Попова (извънщатен сътрудник)

Участници: гл. ас. д-р Ек. Петкова, гл. ас. д-р В. Стойкова (СБЛЛ), гл. ас. д-р М. Михайлова-Паланска, д-р Кр. Симеонова, А. Христова; извънщатен сътрудник: чл.-кор. проф. д.ф.н. М. Попова

Анотация: В рамките на проекта „Терминологична практика“ се работи по подпроектите „Терминологичен речник по икономика“, „Електронни бази данни“ и „Език и математика – езикът на математиката“. Цел на проекта е, от една страна, да подпомага терминологичната практика на ученици, студенти, журналисти и на всички членове на обществото, а от друга страна, да обслужва практическата дейност на специалистите от всички области на знанието, като осигурява точност и еднозначност в тяхната професионална комуникация. В изработваните речници и електронни бази данни са приложени резултатите от теоретичните изследвания върху значение и съдържание на термина, понятийно-семантична системност в терминологията, лексикалносемантична и формална вариантност. Речниците помагат на ползвателите да уточняват значенията на термините, системността във всяка отделна област и между отделните предметни области (вътрешна системност и външна системност). Основните термини се представят чрез дефиниция, включват се кратки енциклопедични сведения за разглежданите понятия, описват се класификационните групи на термините; в базата данни на научната лексика се привежда ограничена граматична парадигма на терминологичните единици. Задачите на проекта включват създаване на терминологичен речник по икономика, изследване на чуждестранния опит в представянето на терминологична информация в електронен вид, попълване на електронните бази данни, изработване на модел за електронно представяне на специализирана математическа лексика за българския език. В работата по проекта се използват системен подход, съчетание на семасиологичен и ономасиологичен подход, синхронен подход, съпоставителен подход, а в техните граници – и когнитивни методи, методът на падежната граматика, методът на компонентния анализ и други по-конкретни методи и процедури, както и подходи от областта на информационните технологии. Разработките в рамките на проекта се причисляват към две от основните приоритетни области в работата на Института за български език – „Академични речници на българския език“ и „Езикова култура“.

Речник на основните термини в българската наука. Т. 4. Икономика

Срок: 2015 – 2018

Ръководители: гл. ас. д-р Ек. Петкова, чл.- кор. проф. д.ф.н. М. Попова (извънщатен сътрудник)
Участници: гл. ас. д-р Ек. Петкова, гл. ас. д-р М. Михайлова-Паланска, д-р Кр. Симеонова, А. Христова; извънщатен сътрудник: чл.- кор. проф. д.ф.н. М. Попова

Електронни бази данни: База данни на научната лексика; Терминологична база данни по икономика; База данни на трудовете по терминология

Срок: 2015 – 2017

Ръководител: гл. ас. д-р Ек. Петкова

Участници: гл. ас. д-р Ек. Петкова, гл. ас. д-р М. Михайлова-Паланска, д-р Кр. Симеонова, А. Христова

Език и математика – езикът на математиката

Срок: 2016 – 2018

Ръководител: гл. ас. д-р В. Стойкова (СБЛЛ)

Участници: гл. ас. д-р В. Стойкова (СБЛЛ), гл. ас. д-р Ек. Петкова

Форма на представяне на резултатите: терминологичен речник; терминологична база данни по икономика, база данни на научната лексика, база данни на трудовете по терминология; прототип на електронна база от данни на математическата лексика; поредица от публикации за представянето на системността в терминологията в различни видове електронни терминологични ресурси.

Участие на сътрудници на ИБЕ в проекти на други звена на БАН:

Проф. д-р А. Чолева-Димитрова, гл. ас. д-р М. Влахова, гл. ас. д-р Н. Данчева, Кр. Петрова, Кр. Коилов: **Следи от тракийския език в българската ономастика** – подтема 8 към проект „Траките – генезис и развитие на етноса, културни идентичности, цивилизационни взаимодействия и наследство от древността“ (общоакадемичен и международен проект с участието на 25 института на БАН); ръководители на подтема 8: проф. д.и.н. Валерия Фол, чл.- кор. д.и.н. В. Николов; ръководител на екипа от Института за български език: проф. д-р Анна Чолева-Димитрова.

Срок: май 2016 г. – май 2019 г.

Проф. д.ф.н. М. Цибранска-Костова: **Молдовските антиеретически сборници от XVI в.** (съвместно с представители на Института за исторически изследвания и КМНЦ), към проект „Светци, святи личности, управници, владетели. Книгите и властта на двата бряга на река Дунав през Средните векове“ (проект на БАН по ЕБР с Института за история „Николае Йорга“ към Румънската академия).

Срок: 2015 – 2017

Доц. д-р Ив. Карачорова: **Песнивецът на цар Иван Александър – изследване и издание**, към проект „Изследване и издание на писмени паметници от времето на цар Иван Александър“ (проект на КМНЦ).

Срок: 2015 – 2017

Доц. д-р М. Китанова: **Българският литературен пантеон и славянският свят в научното наследство на Борис Йоцов. Реконструкция на идеите** – проект на Института за литература

при БАН, финансиран по договор с Фонд „Научни изследвания“, с ръководител проф. д.ф.н. Румяна Дамянова.
Срок: 2017 – 2019

Гл. ас. д-р Н. Николова: **Езикова и етнокултурна интеграция на имигрантите в българското общество през ХХІ в.**, към проект „Външни миграции в България, ХІХ – ХХІ в.: историко-демографски, социално-антропологически и етнокултурни аспекти“ (проект на Института за исторически изследвания).
Срок: март 2015 г. – март 2018 г.

Гл. ас. д-р Симеон Стефанов: **SCRIPTA BULGARICA: дигитална библиотека за старобългарска книжнина** – проект на Института за литература при БАН, финансиран по договор с Фонд „Научни изследвания“, с ръководител проф. д.ф.н. Анисава Милтенова.
Срок: 2016 – 2017

Проекти, които не са част от научноизследователския план за 2017 г.:

Проект **„Написаното остава. Пиши правилно!“**

Проектът е финансиран в рамките на дейност „Въвеждане на съвременни методи в образованието и работата с младите таланти“, ПМС No 347, т. 5.

Срок: април 2017 г. – декември 2017 г.

Ръководител: проф. д-р Светла Коева

Участници: проф. д-р Св. Коева, проф. д.ф.н. Марияна Цибранска-Костова, проф. д-р Диана Благоева-Стефанова, проф. д-р Елка Мирчева, проф. д-р Лучия Антонова-Василева, доц. д-р Явор Милтенов, доц. д-р Ваня Мичева, доц. д-р Ил. Гаравалова, доц. д-р Цв. Георгиева, гл. ас. д-р Ат. Атанасова, гл. ас. д-р Ил. Кунева, гл. ас. д-р К. Мичева-Пейчева, гл. ас. д-р М. Тодорова, гл. ас. д-р М. Влахова-Ангелова, гл. ас. д-р М. Михайлова-Паланска, гл. ас. д-р М. Томов, гл. ас. д-р Св. Лесева, гл. ас. д-р Симеон Стефанова, гл. ас. д-р Цв. Димитрова, гл. ас. д-р Николай Паскалев, ас. В. Стефанова, ас. К. Ушева, ас. Кр. Фучеджиева, ас. Л. Микова, ас. М. Абаджиева-Йорданова, Д. Христов, Кр. Петрова, М. Ялъмов, Т. Кръстева.